

*Перунова О. М.,**кандидат юридичних наук, доцент,**доцент кафедри обліку і оподаткування**Харківського національного автомобільно-дорожнього університету*

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Анотація. У статті було сформульоване розуміння використання процесуальної форми цивільного судочинства, підкреслена та визначена необхідність стадійності її руху у цивільному процесі, що в свою чергу характеризується і підкреслюється конкретно процесуальною дією учасників цивільного процесу, які повинні дотримуватися головних засад судочинства.

Окреслено та визначено, що всі принципи цивільного процесу уявляють собою певну взаємозалежну систему правових приписів, які повинні превалювати над всіма іншими діями учасників судового процесу, тому, що є фундаментальними в своїй основі для сучасності ведення судової справи, один принцип тягне за собою використання іншого, причому, можна зазначити, що без деяких ми взагалі не можемо розглядати вирішення цивільної справи по суті, наприклад принцип змагальності (збирання даних про фактичні обставини справи).

Зазначено, що завданнями цивільного судочинства є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів юридичних осіб, інтересів держави. Суд та учасники судового процесу зобов'язані керуватися завданнями цивільного судочинства, яке превалює над будь-якими іншими міркуваннями в судовому процесі. Визначено, що основними завданнями (принципами) цивільного судочинства є: верховенство права; повага до честі і гідності, рівність усіх учасників судового процесу перед законом та судом; гласність і відкритість судового процесу та його повне фіксування технічними засобами; змагальність сторін; диспозитивність; пропорційність; обов'язковість судового рішення; забезпечення права на апеляційний перегляд справа; забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у випадках, встановлених законом; розумність строків розгляду справи судом; неприпустимість зловживання процесуальним правом; відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене судове рішення.

Розгляд та правовий аналіз принципів цивільного судочинства у статті дає можливість резюмувати їх загальну характеристику і підкреслити їх поважне правове закріплення в законодавстві України на сучасному розвитку цивільного законодавства, звертаючи нашу увагу на те, що історично фундаментальна кількість із них існувала вже задовго до визначення багатьох правових інститутів. Це дозволило сформулювати уявлення про них, як про єдину правову систему у вигляді закріплених норм права, які дають можливість учасникам судової справи безпосередньо орієнтуватися на здійснення певних процесуальних дій на основі цих цивільних засад, причому, порушення їх, безперечно може привести до якоїсь невизначеності по справі, що може негативно вплинути на винесене судове рішення, чи його перегляд.

Ключові слова: цивільне судочинство, принципи цивільного процесу, принцип верховенства права, гласність, диспозитивність, пропорційність, строки.

Постановка проблеми. Цивільне судочинство представляє собою складну систему процесуальних дій учасниками судового процесу, яким притаманні використання багатогранної кількості цивільних принципів і засад цивільного процесу, що представляють собою головну нормативну «основу» для розгляду і вирішення цивільної справи.

Цивільне судочинство – це процесуальний порядок здійснення справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду і вирішення цивільних справ з метою захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави [1, с. 20].

Реформування та сучасність судової системи, України, як правило змінило правові підходи до використання головних засад цивільного процесуального права, з'явилися нові характерні ознаки цього правового явища, помінялися деякі погляди на розуміння і значення цих принципів, що в свою чергу потребують нового наукового аналізу в огляді на них.

Стан дослідження. Багато вчених – юристів за весь цей час, особливо при набутті незалежності України, приділяли вагому увагу питанню і розумінню принципів, їх впливу на цивільний процес, а саме : Кройтор В.А., Мамницький Ю.В., Штефан О.О., Юдельсон К.С., Чечина Н.О., Андрушко А.В. і багато інших.

Але, можна сказати і досі залишаються актуальними деякі питання пов'язані з розглядом принципів цивільного права, так наприклад за останній час у ЦПК України з'явився такі принципи, як: пропорційності; принцип обов'язковості судового рішення; розумність строків розгляду справи судом; повне фіксування технічними засобами (ведення судової справи дистанційно).

Мета нашої статі полягає у можливості розкрити взаємозалежність основних засад цивільного судочинства згідно нового законодавства, визначити їх вплив на процесуальну форму цивільного судочинства, тому, що вони деяким чином формують характер дій учасників цивільного процесу, що в свою чергу впливає на зміст сучасного цивільного процесу з розгляду і вирішенні судом цивільних справ.

Виклад основного матеріалу. Процесуальна форма цивільного судочинства, її стадійність характеризується конкретно процесуальною дією учасників цивільного процесу, які повинні дотримуватися головних засад процесу, від того вони, так чи інакше впливають, як основа на здійснення конкретних процесуальних дій зі справи.

Отже, можна визначити, що всі принципи уявляють собою певну взаємозалежну систему правових приписів, які повинні превалювати над всіма іншими діями учасників судового процесу, тому, що є фундаментальними в своїй основі для сучасності ведення судової справи, один принцип тягне за собою використання іншого, причому, можна зазначити, що без деяких ми взагалі не можемо розглядати вирішення цивільної справи по суті, наприклад принцип змагальності (збирання даних про фактичні обставини справи).

Головним науковим завданням є оцінка та розгляд цих принципів під призмою сьогодення, розгляд характерних ознак їх оцінка можливої наукової перспективи, їх розвиток, що дає змогу оцінити майбутню зміну і орієнтацію змін у використанні розуміння самої цивільної процесуальної форми цивільного процесу. В будь-якому випадку ЦПК України у своїх правових нормах зазначає ці фундаментальні риси, без яких не може бути здійснена ні одна процесуальна дія учасниками судового розгляду, існуючи, вони тим самим зазначають та розмежовують хід самої стадійності цивільного перегляду справи.

Так, стаття 2 ЦПК України в своєму змісті має практичне застосування головних принципів цивільного судочинства, без яких сьогодні не можливо уявити ведення самого цивільного процесу, а саме його практичне застосування, що є переконливим аргументом для цінності цього надбання цивілістичною історією походження.

Завданнями цивільного судочинства є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів юридичних осіб, інтересів держави. Суд та учасники судового процесу зобов'язані керуватися завданнями цивільного судочинства, яке превалює над будь-якими іншими міркуваннями в судовому процесі. Основними завданнями (принципами) цивільного судочинства є: верховенство права; повага до честі і гідності, рівність усіх учасників судового процесу перед законом та судом; гласність і відкритість судового процесу та його повне фіксування технічними засобами; змагальність сторін; диспозитивність; пропорційність; обов'язковість судового рішення; забезпечення права на апеляційний перегляд справи; забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у випадках, встановлених законом; розумність строків розгляду справи судом; неприпустимість зловживання процесуальним правом; відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене судові рішення [2, с. 6].

Визначимо, що сам цивільний процес, його процесуальна форма – є результатом сформованого правового історичного минулого на основі фундаменту виникнення такого явища, як римське право, яке ще тоді зазначало деякі характерні ознаки ведення судової справи, відносно певних історичних періодів, що зазначаються у юридичній літературі.

Отже, найпоширенішою інформацією про історичне походження і зазначення таких періодів при виникненні цивільного права і розгляду цивільних спорів, характерних для того часу є, а саме :

І. *Передкласичний період (753-17 р. до н.е.)*. Де характерними ознаками була релігійна, обрядова форма судочинства; консервативність; строгий формалізм; примітивна кодифікація (Закони XII таблиць); злиття культових, моральних і правових норм; нерозвиненість правових інститутів; строгість закону

й суворість покарання; закони приймаються на народних зборах; специфічний інститут батьківської влади (з правом життя й смерті); застосування норм права тільки щодо римських громадян (цивільне право); легесакційне судочинство.

II. *Класичний період (17 р.н.е. – 212 р.)* – ведення формального процесу; едикт Каракали про рівні права перегринів і квіритів, злиття цивільного й права народів. Ознаки періоду: відхід від формалізму (важливо було слідкувати не букві, а духу закону); поява преторського права; батьківська влада слабшає, з'являється явище емансипації (звільнення); право обслуговує класовий рабовласницький лад; магістрати та юристи адаптують право до нових суспільно-економічних відносин; виникає регулярна юриспруденція; з'являються адвокатура та нотаріат; формулярне судочинство.

III. *Посткласичний період. (212–565 рр.)* – скасування формального й введення екстраординарного процесу; кодифікація Юстиніана. Ознаки періоду: складання єдиної системи римського права; поява перших неофіційних кодексів; законом уважається воля імператора; основні продуктивні сили вже не раби, а вільні й напіввільні категорії населення; наростають протиріччя між двома правовими порядками – старим і новим (імператорським законодавством). З'являється потреба в офіційній кодифікації, екстраординарне судочинство [3, с. 10–11].

Аналізуючи ці історичні періоди виникнення самого цивільного судочинства, слід зазначити, що вже тоді існували такі принципи, як наприклад принцип змагання, який розкривався в понятті вимагання; захищення; суддя розглядав справу по суті; було забезпечення уже в той час виконання судового рішення.

Таке досить далеке звернення до цивільного процесу римського права та звернення до нашої сучасності свідчить лише про їх необхідність і вплив на регулювання цивільних процесуальних правовідносин у той період, який цього потребував, які повинні були бути застосовані при розгляді цивільної справи учасниками судового процесу.

Вважаємо, що їх виникнення було конкретизовано загальною нормативною необхідністю узагальнити певний процес, надати йому законні правила поведінки і відношення до процесуальної форми його суб'єктами, самі принципи ми використовуємо, безпосередньо, як певні нормативні правила, що дозволять підходити з розумінням походження і функціонування, а також регулювання цих правовідносин.

Від того, можна зауважити і підкреслити той факт, що всі учасники судового розгляду повинні дотримуватися таких принципів і надавати їм дієвість, тому, якщо ми не використовуємо деякий принцип ми не можемо казати про його необхідність і *стабільність прийнятих судом рішень*.

Отже, візьмемо такий принцип, як *верховенство права*, використання його звучить і повинно діяти на практиці, як виключне дотримання законів і норм права і перш за все з боку суд. Цей принцип можна оцінити в якості загального панування розуміння справедливості, свободи, рівності усіх громадян, що звертаються до суду за захистом і вирішенням оспорюваних прав і свобод. Без нього взагалі ми не можемо говорити про пріоритетність прав людини і громадянина, він дає можливість реалізувати всі можливості, які сьогодні надаються судовою системою України для розгляду і вирішення справи, а також винесення законного і обґрунтованого рішення і, якщо є необхідність з подальшим переглядом в апеляції та касації. Закон –

є і повинен бути основним орієнтиром у правовій визначеності при здійсненні певних процесуальних дій учасниками судового процесу, що дає правову гарантію здійснення і дотримання головних засад цивільної процесуальної форми цивільного процесу.

Повага до честі і гідності, рівність всіх учасників судового процесу перед законом та судом. Виникнення цього принципу, є вкрай необхідним, оскільки визначає процесуальну рівноправність сторін, з боку суду надаються рівні права і обов'язки, можливість в позиції рівноваги захищатися, надавати юридичні факти по справі на рівних правах, роботи зауваження, вивчати справу. Цивільне судочинство зазначаючи такий принцип, каже про рівність, про однакове ставлення суду у можливості довести свою правоту. В свою чергу, це не повинно зменшувати поваги до самого суду у здійсненні його правової діяльності, але він теж є учасником цивільних правовідносин.

Гласність і відкритість судового процесу та його повне фіксування технічними засобами. Сьогодні цей принцип потребує більш ретельного обговорення, оскільки знаходиться на певному розмежуванні не сприйняття, завдяки використанню розгляду судових справ в дистанційному режимі. Так, ст. 7 ЦПК України зазначає, що сьогодні кожна особа може бути присутньою у судовому засіданні. Від особи, яка бажає бути присутньою у судовому засіданні, забороняється вимагати будь-які документи, крім документів, що посвідчує особу.

Розглядаючи справу дистанційно, завдяки Єдиної Судовій Системі, це не дає можливості зайти на конференцію учасникам, які бажають бути присутніми у «залі судового слухання», тому вважаємо, що ця стаття зараз не охоплює в повному обсязі розуміння гласності і відкритості судового процесу.

Окрім цього гласність судового процесу повинна сприяти відкритості усіх матеріалів справи для осіб, які беруть участь у справі, обов'язкове їх інформування про час і місце судового засідання і виконання окремих процесуальних дій.

Без відкритості доступу до судових засідань про довіру до суду не може бути й мови [4, с. 190–191].

Вважаємо, що буде доцільно, такий принцип, як фіксування технічними засобами, залишити окремо від гласності та відкритості цивільного процесу, тому, що сьогодні новітні інформаційні технології достатньо мають фундаментальне значення для ведення судового процесу і можливо на далі будуть мати новітні правила по їх використанню у веденні судової справи, що потребує окремого законодавчого закріплення у нормі цивільного судочинства.

Змагальність сторін – є характерною можливістю, яка надається судом учасникам судового процесу для досягнення об'єктивної істини, умова довести правоту однієї із сторін.

Здається, вона є одною із тих поважних принципів за вдяки яких ми можемо аналізувати і приходити до вирішення цивільної справи по суті, ця ознака є вагомою по своєму значенню для змісту цивільної процесуальної форми, надаючи рівні можливості реалізації свого захисту та доведення своєї правоти. В процесі вирішення спору, сторони надають свої юридичні факти, а суд оцінює, вивчає їх, що дає можливість зробити висновок про порушення матеріального і процесуального права у конкретному випадку.

Змагальність сторін характеризується активними діями і правовою зацікавленістю суду при досягненні істини, що проявляється в досягненні і визначенні об'єктивної істини при

винесення законного і обґрунтованого рішення, принцип змагальності можна віднести до певної гарантії здійснення правосуддя. Суд повинен сприяти всебічному і повному з'ясуванню обставин справи.

Принцип диспозитивності, покладає на суд обов'язки розглядати тільки ті питання, про рішення яких його вимагають сторони зі справи і дає можливість учасникам судового процесу вільно розпоряджатися матеріалами, що фігурують у процесі. Тобто, цей принцип дає можливість сторонам самим визначати можливості і межі розгляду і проявляється у застоуванні їх волі, яка надається цивільним змістом судочинства.

Цей принцип полягає у можливості заінтересованих осіб, які беруть участь у справі, вільно здійснювати свої права, розпоряджатися ними, виконуючи процесуальні дії, спрямовані на порушення, розвиток і припинення справи по суті. Кожна особа, яка звернулася за судовим захистом, розпоряджається своїми правами щодо предмета спору на власний розсуд, не порушуючи при цьому прав і охоронюваних законом інтересів інших осіб [1, с. 17].

Принцип пропорційності, цей принцип виник у ЦПК України зовсім не давно, але це не унеможливило його значення, він встановлює порядок здійснення провадження у справі, а саме яка головна мета цивільного судочинства, встановлює баланс між процесуальним та матеріальним правом; установлює для суду розуміння складності судового процесу; ціну позову; значення розгляду справи для сторін; визначає час який буде необхідним для вчинення тих чи інших дій; яким буде розмір судових витрат пов'язаних з відповідними процесуальними діями.

Отже, можна зауважити, що цей принцип деяким чином в своїй основі несе зрозумілість і ясність при здійсненні деяких процесуальних дій, особливо на стадії розгляду цивільної справи.

Обов'язковість судового рішення. Стаття 1291 Конституції України встановлює, що суд ухвалює рішення іменем України. Судове рішення є обов'язковим для виконання. Держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному судовому порядку.

Тобто обов'язковість судового рішення можна зв'язати з розумінням його законності і проголошення судом: воно має індивідуальне значення; це офіційний акт-документ, який виражає волю держави і який приймається компетентними органами; воно викликає певні юридичні наслідки індивідуального характеру, є кінцевою ланкою у певному юридичному складі; є приписом суду на засаді загальних норм індивідуально визначати міру можливої і обов'язкової поведінки для конкретних осіб; є зовнішнім формальним закріпленням результату правозастосування з кожною цивільною справою; воно повинно відповідати закріпленню у цивільному процесуальному законодавстві вимогам.

Законність означає, що постановлене судове рішення повинно строго відповідати тим правовим нормам, на основі яких воно постановлене і прийняте. Помилка з боку суду, як правило, приводить до скасування судового рішення як незаконного та необґрунтованого. Тому дуже важливим буде для суду правильне визначення правової норми, яка регулює спірні відносини, а у необхідних випадках – і усієї сукупності правових норм.

Регулюючи правовідносини за допомогою правових норм, суд є утіленням влади, за допомогою якої судове рішення

набуває законної сили. Вважаємо, що законна сила судового рішення проявляє себе як авторитет судової влади та наділяє відповідний акт такими характерними властивостями, як обов'язковість, винятковість, преюдиціальність та здійснимість (виконання).

Забезпечення права на апеляційний перегляд справи.

Право апеляційного оскарження рішення суду першої інстанції шляхом подання апеляційної скарги – це надана законом можливість на порушення функціональної діяльності суду апеляційної інстанції на новий (повторний) розгляд цивільної справи і перевірку постановлених по ній рішень і ухвал на відповідність їх вимогам законності і обґрунтованості.

Розглядаючи справу в апеляційному порядку, суд перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів апеляційної скарги та вимог, заявлених у суді першої інстанції. Апеляційний суд досліджує докази, які судом першої інстанції були досліджені з порушенням встановленого порядку або в дослідженні яких було неправомірно відмовлено, а також нові докази, неподання яких до суду першої інстанції було зумовлено поважними причинами. Апеляційний суд не обмежений доводами апеляційної скарги, якщо під час розгляду справи буде встановлено неправильне застосування норм матеріального права або порушення норм процесуального права, які є обов'язковою підставою для скасування рішення. Якщо поза увагою доводів апеляційної скарги залишилась очевидна незаконність або необґрунтованість рішення суду першої інстанції у справах окремого провадження, апеляційний суд перевіряє справу в повному обсязі.

Отже, цей принцип уявляє собою гарантію захисту прав і законних інтересів учасників судового процесу, дає можливість проаналізувати увесь до того хід судової справи і можливі помилки, які могли відбутися у ході ведення і винесення судового рішення.

Забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у випадках, встановлених законом.

Можливість перевірки законності судових рішень не лише в апеляційному, а й у касаційному порядку є додатковою гарантією захисту суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів громадян, юридичних осіб і держави. Завданням суду касаційної інстанції є забезпечення суворого й неухильного додержання судами норм матеріального і процесуального права, однакового та правильного застосування законодавства.

Підставами касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права; право на оскарження судових рішень у касаційному порядку не залежить від ціни і підстави позову (заяви), від розміру суми, належної до стягнення відповідно до рішення місцевого чи апеляційного суду; прийняті судом касаційної інстанції рішення або ухвали оскарженню не підлягають.

Звернення до суду за захистом порушеного чи оспорюваного права або охоронюваного законом інтересу повинно бути відображено у формі та змісті касаційної скарги і подано до суду у письмовій формі.

Подання касаційної скарги – це один із основних способів оскарження судових ухвал і рішень, які набрали чинності, в суді вищої інстанції (касаційному суді).

Касаційна скарга є одним із основних документів у перегляді цивільної справи судом вищої інстанції, що дозволяє вести процес цілеспрямовано, звиряти процесуальні дії

суду першої інстанції з діями суду другої інстанції, вирішувати питання про скасування рішення і передачу справи на новий розгляд, або зміни судового рішення повністю чи частково.

Отже, цей принцип дозволяє звернутися до касаційного суду з можливістю перевірки вірності застосування закону, дотримання процесуальних норм, це є важливим, оскільки це допоможе виправити можливі помилки з боку апеляційного суду, уявляє собою певну гарантію касаційного оскарження.

Розумність строків розгляду справи судом.

Цей принцип, сприяє дотриманню судами строків, які є зазначеними у ЦПК України і дають оцінити поважність і хід судової справи у певному розумному часовому полі. У даному випадку суд виступає у якості учасника судового процесу, який безпосередньо є відповідальним за дотримання цього часового періоду, як наприклад подача переробленої позовної заяви, звернення до апеляційного суду, касаційного суду і т. д.

Він вказує на розумність виконання учасниками судового процесу певних процесуальних дій в контексті процесуальної форми цивільного судочинства. А для суду бажаною необхідністю провести судовий розгляд і винесення судового рішення чи постанови у скорочений час.

Неприпустимість зловживання процесуальним правом.

Цей принцип характеризує той момент, коли учасник судового процесу, сторона, протиправно, неналежним чином виконує процесуальні права і обов'язки, які на нього покладені законодавством і судом.

Відповідно до законодавства, залежно від конкретних обставин суд може визнати зловживанням процесуальними правами наступні дії:

1) подання скарги на судові рішення, яке не підлягає оскарженню, не є чинним або дія якого закінчилася (вичерпана), подання клопотання (заяви) для вирішення питання, яке вже вирішено судом, за відсутності інших підстав, заява завідомо безпідставного відводу або вчинення інших аналогічних дій, що спрямовані на безпідставне затягування чи перешкодження розгляду справи чи виконання судового рішення;

2) подання декількох позовів до одного й того самого відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав, або подання декількох позовів з аналогічним предметом і з аналогічних підстав, або вчинення інших дій, метою яких є маніпуляція автоматизованим розподілом справ між суддями;

3) подання завідомо безпідставного позову, позову за відсутності предмету спору або у спорі, який має очевидно штучний характер;

4) необґрунтоване або штучне об'єднання позовних вимог з метою зміни підсудності справи або завідомо безпідставне залучення особи як відповідача (співвідповідача) з тією самою метою;

5) укладання мирової угоди, спрямованої на шкоду правам третіх осіб, умисне неповідомлення про осіб, які мають бути залучені до участі у справі.

Суд зобов'язаний вживати заходів для запобігання зловживанню процесуальними правами. У випадку зловживання процесуальними правами учасникам судового процесу суд застосовує до нього заходи, передбачені ЦПК (ст. 143 ЦПК України – заходи процесуального примусу), а також встановлені міри відповідальності (судовий штраф, відшкодування збитків, відшкодування моральної шкоди, відшкодування усіх судових витрат у справі).

Таким чином, законодавство визначає чіткі критерії збо- рони зловживання процесуальними правами, що в свою чергу повинно працювати на ефективність цивільного розгляду і не на затягування цивільного процесу.

Відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене судове рішення.

Так склалося, що судові витрати складаються з судового збору та витрат, пов'язаних з розглядом справи пропорційно розміру задоволених позовних вимог. Інші судові витрати, пов'язані з розглядом справи, покладаються : у разі задоволення позову – на позивача; у разі часткового задоволення позову – на обидві сторони пропорційно розміру задоволених позовних вимог.

Таким чином, розглядаючи і аналізуючи розуміння принципів цивільного судочинства слід підкреслити їх поважне правове закріплення в законодавстві України на сучасному розвитку цивільного законодавства, звертаючи нашу увагу на те, що історично фундаментальна кількість із них існувала вже задовго до визначенні багатьох правових інститутів, і вже тоді у римські часи зазначала їх головні засади. Сьогодні ми маємо більш відредатовану в правовому розумінні форму їх застосування, що з певною можливістю дає нам розглядати і використовувати їх в контексті конкретної правової системи з нормами права, які є притаманними для них і дають можливість учасникам судової справи безпосередньо орієнтуватися на здійснення певних процесуальних дій на основі цих цивільних засад, причому, порушення їх, безперечно може привести до якоїсь невизначеності по справі, що може негативно вплинути на винесене судове рішення, чи його перегляд.

Вважаємо, що можливо погодитися з тим фактом, що деякі з цих принципів уявляють собою основоположні (фундаментальні засади), а деякі допомагають здійснювати правосуддя судом і передоставляють правові, законні можливості іншим учасникам судового процесу. Не виключенням залишається той факт, що можливо теоретична основа цих саме загальних принципів, може бути змінена під певним гнітом майбутніх правових та законодавчих поглядів, або переорієнтацією цивільного процесуального права по його формі на основі якої він діє, не виключаємо той факт, що може відбутися певна інтеграція правової системи з Європейським союзом, що може призвести до певних нормативних зміни.

Але, на цей час можна з повною впевненістю зазначити, що в будь-якому випадку принципи цивільного судочинства впливають на здійснення і реалізацію цивільної процесуальної форми її змісту, оскільки уявляють собою основоположні засади, що дають можливість учасникам судового процесу здійснювати певні правові дії. Кожна процесуальна дія учасників судового розгляду характеризується певною послідовністю, стадійністю руху його дій, це структурування відбувається на основі цивільного законодавства, яке зазначає в своїх нормах певний стадійний рух, а значить він повинен дотримуватися обов'язкового використання головних засад цивільного судочинства.

Висновки. Тому з повною впевненістю можна сказати про те, сама процесуальна форма її зміст, взаємозалежна від достовірності та дотримання принципів цивільного судочинства, бо це характеризує її, робить індивідуальними в розумінні і застосуванні норм права при вирішенні та розгляді справи,

так наприклад принцип диспозитивності дає можливість самим учасникам приймати рішення, самим по тим питанням, які їх турбують, вимагати від суду вирішення справи, обґрунтовувати їх, ці характерні риси визначають на майбутнє сам зміст судової справи її законодавчі, процесуальні характеристики матеріального та процесуального права.

Таким чином, принципи цивільного судочинства уявляють собою такі головні засади, які мають взаємозалежність між собою, а також впливають на процесуальну форму і зміст цивільного судочинства. Стадійність руху цивільної справи так, чи інакше залежить від процесуальних дій, які учасники судового процесу здійснюють з дотримання принципів цивільного судочинства, що безпосередньо входить до їх правового інтересу при вирішенні справи. Процесуальна форма сприяє послідовності і системі тих дій, які складають судочинство та стадії цивільного процесу, що в будь-якому випадку не може здійснити без головних принципів цивільного процесуального права.

Література:

1. Логінов О.А., Штефан О.О. Цивільний процес України: навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2012. 368 с.
2. Цивільний процесуальний кодекс України. Суми: ТОВ ВВП НОТІС. 2023. 256с.
3. Римське цивільне право: практикум / Уклад. Лубко І. М., Попова Н.О. Черкаси 6 Видавництво ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2017. 492 с.
4. Кройтор В.А. Принцип усності в цивільному судочинств. *Право і безпека*. 2009. № 7. С. 144–151.

Perunova O. Fundamental principles civil of civil procedure

Summary. The article formulates an understanding of the use of the procedural form of civil proceedings, emphasizes and defines the need for its staged movement in civil proceedings, which, in turn, is characterized and emphasized by a specific procedural action of participants to civil proceedings which must comply with the main principles of legal proceedings.

The author outlines and defines that all the principles of civil procedure represent a certain interdependent system of legal prescriptions which should prevail over all other actions of the participants to the court proceedings, since they are fundamental in their basis for the modernity of court proceedings, one principle entails the use of another, and it may be noted that without some of them we cannot consider the resolution of a civil case on the merits at all, for example, the principle of adversarial proceedings (collection of data on the actual circumstances of the case).

It is noted that the tasks of civil proceedings are fair, impartial and timely consideration and resolution of civil cases in order to effectively protect the violated, unrecognized or disputed rights, freedoms or interests of legal entities, as well as the interests of the state. The court and participants in the trial are obliged to be guided by the objectives of civil proceedings, which prevail over any other considerations in the trial. It is determined that the main tasks (principles) of civil proceedings are: the rule of law; respect for honor and dignity, equality of all participants to the trial before the law and the court; publicity and openness of the trial and its full recording by technical means; adversarial nature of the parties; dispositivity; proportionality; binding nature of the court decision; ensuring the right to appeal; ensuring the right to cassation appeal

of a court decision in cases established by law; reasonableness of the terms of court consideration; non-prejudicial nature of the court decision.

Consideration and legal analysis of the principles of civil procedure in the article makes it possible to summarize their general characteristics and emphasize their respectable legal consolidation in Ukrainian legislation in the context of the modern development of civil legislation, drawing our attention to the fact that historically a fundamental number of them existed long before many legal institutions

were defined. This made it possible to formulate the idea of them as a single legal system in the form of enshrined rules of law which enable the participants to a court case to directly focus on the implementation of certain procedural actions based on these civil principles, and violation of these principles may undoubtedly lead to some uncertainty in the case, which may adversely affect the court decision or its review.

Key words: civil proceedings, principles of civil procedure, rule of law, publicity, discretion, proportionality, time limits.